

Oponentský posudek na bakalářskou práci pana Jiřího HLAVÁČKA *Sloužili jsme vlasti. Biografická vyprávění příslušníků Československé lidové armády v Čáslavi, kteří opustili armádu v důsledku sovětské okupace v srpnu 1968.* Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2009, 88 s. (včetně příloh).-

Vedoucí práce: PhDr. Pavel MÜCKE

Bakalářská práce Jiřího Hlaváčka vyšla z „dílny“ doc. Vaňka, protagonisty orální historie, a jeho spolupracovníků. Zcela logicky tak ve své metodologické části čerpá z teoreticko-metodologické literatury autorů Vaněk – Mücke – Pelikánová. Dávám autorovi ovšem k úvaze, zda by se do budoucna neměl seznámit i s dalšími vlivnými koncepty paměti. Zvláště bych pak zvážila tezi o sociální strukturovanosti paměti /M. Halbwachsova/ (a to i s ohledem na pozn. 4 na s. 7). Za úvahu by stálo i to, zda při výzkumu minulosti v přítomném čase má badatel vždy možnost postihnout vývoj respondentovy paměti. Cíl práce: reflexe života příslušníků ČSLA v armádě, její politizace, vojenské vypěstlosti, nebezpečí jaderné války a konečně i srpna 1968 lze označit za problémově originální a – vzhledem k současné celospolečenské diskusi o významu armády, o americkém radaru na našem území – i velmi aktuální. Jen na okraj doplním, že jistý český despekt k armádě je ovšem již záležitostí minimálně druhé poloviny 19. století (s jistou přervou ve druhé polovině 30. let 20. století). Vybraný vzorek respondentů (příslušníci 28. stíhacího bombardovacího pluku, tedy jistá elita v armádě /čtyři respondenti/, a 13. tankového pluku /3 respondenti/ v Čáslavi, vzorek vojáků, kteří museli tuto instituci po porážce Pražského jara opustit) tyto náročné úkoly umožňuje naplnit. Autor pořídil 21 hodin zvukového záznamu, což je jistě dobrý výkon.

Struktura práce je logická a správná: po představení cíle výzkumu, zvolených teoretických východisek a metod (jen jejich aplikaci na vlastní výzkum mohl autor věnovat ještě širší pozornost), okolnostem výběru vzorku přináší práce podrobné životopisy informátorů. Následuje historická kompilace o situaci v 60. letech 20. století ve světě, v Československu a v armádě, dějiny vojenské posádky v Čáslavi a konečně vyhodnocení vlastního výzkumu (autorovou terminologií interpretace rozhovorů). Všechny kompilační části jsou slušné, jakkoliv by šlo pochopitelně ještě doplnit některé základní historické tituly (Z. Mlynář: *Krise v sovětských systémech.* Praha 1991, V. Moulis – J. Valenta – J. Vykoukal, *Vznik, krize a rozpad sovětského bloku v Evropě 1944-1989,* Ostrava 1991 atd.). Autor by si měl ujasnit rozdíl mezi obdobím studené války a obdobím sovětského bloku.

Vlastní interpretace sebraného materiálu je v mnohém příkladná. Autor se snaží navíc pohled vojáků konfrontovat s obrazem armády v odborné literatuře. Kritičtější bych byla pouze v případě negativního názoru vojáků na politruky v armádě a idylického obrazu jednání profesionálních vojáků s vojáky základní vojenské služby. V příbězích se hodnotí šikana jako něco zcela nového, vůbec se pak neobjeví motiv rozkrádání v armádě. Narážím zároveň na to, že ve svém vyhodnocení nepracuje autor s fenoménem stylizace. Obezřetnější bych byla i k té části příběhů, v nichž se líčí působení vojáků ve straně jako forma pracovní knížky. Nejde o přehodnocení vlastních příběhů pod tlakem normalizace, případně vývoje po roce 1989? Byla by strana skutečně tak naivní, že by svěřovala tajemství o případném užití jaderných zbraní politicky neutrálním vojákům, kteří pokládali všechna politická školení za ztrátu času na úkor výcviku? Naopak za velmi zajímavé pokládám hodnocení prožitku roku 1968 a vztahu k sovětským okupantům, který stál respondenty vojenskou kariéru a společensky privilegované postavení.

Přes zmíněné interpretační nedostatky se ovšem domnívám, že předkládaná práce může být jako práce bakalářská hodnocena **výbornou**. Autor prokázal, že je schopen pracovat v terénu, sebrat a utřídit značnou sumu materiálu a zasadit ho do příslušného politicko-historického kontextu.

V Praze 17. srpna 2009

doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc.